

Nr 199

Av herr **Bergh, Ragnar**, *angående jäv för kommunala förtroendemän.*

(Lika lydande med motion nr 301 i Andra kammaren)

Huvudregeln för bedömningen av frågan om en förtroendemän på grund av jäv skall vara förhindrad att delta i överläggning och beslut vid behandlingen av ett ärende i ett kommunalt organ återfinnes i 16 § kommunallagen och i 28 § landstingslagen. Kommunallagens stadgande, som till sin ordalydelse endast har direkt tillämplighet på ledamot av stads- eller kommunalfullmäktige, gäller enligt 37 § kommunallagen även för ledamot av kommunens styrelse och enligt 45 § för ledamot av fakultativ nämnd. Jävsbestämmelsen i kommunallagens 16 § har också till följd av hänvisningsbestämmelser kommit att bli normgivande för de flesta specialreglerade nämnderna såsom t. ex. social-, barnavårds-, nykterhets-, hälsovårds- och byggnadsnämnden liksom skolstyrelsen.

Den för de kommunala förtroendemännen sålunda generellt gällande jävsbestämmelsen innebär att jävet fått karaktären av ett personindividualiserat jäv, som begränsar förekomsten av jäv till sådana ärenden, av vilkas utgång ledamot eller ledamoten närstående kan vänta nytta eller skada. Jävs-kretsen är med andra ord exakt densamma som gäller för domare enligt 4 kap. 13 § 2. rättegångsbalken. Den tid som förflutit sedan den nu aktuella jävsbestämmelsen infördes i kommunallagen har emellertid givit sådana erfarenheter att det finns anledning till antagande att den icke fått en tillfredsställande utformning.

Den kritik som kan riktas mot den nuvarande jävsbestämmelsen berör i första hand den omständigheten att jävsbestämmelsen är densamma för såväl fullmäktigeledamöter som nämnd- eller styrelseledamöter. När det gäller fullmäktigeledamöterna torde det i och för sig vara befogat att endast ha ett personindividualiserat jäv, då offentligheten vid sammanträdena med fullmäktige kan anses utgöra ett korrektiv mot missbruk. Man har också anledning att antaga att ledamöter av fullmäktigeförsamlingarna på grund av s. k. grannlagenhetsjäv hellre avstår från att delta i behandlingen av för dem ur jävssynpunkt tveksamma ärenden än att ådraga sig misstanken att handla i eget eller annans enskilda intresse. Möjligen kan man anse, att jävs-kretsen för fullmäktigeledamöter ytterligare något bör begränsas till att omfatta endast ledamoten och hans familj, då det t. ex. för en stadsfullmäktigeledamot i någon av landets största städer torde vara praktiskt omöjligt att avgöra i vad mån något eller några av den mångfald av ärenden som han har att besluta uti berör sådana honom närstående

personer, som anges i 4 kap. 13 § 2. rättegångsbalken. Om sålunda vissa synpunkter talar för ett borttagande av det utsträckta anförvantsjävet i 16 § kommunallagen synes det dock på grunder, som nedan anföres, böra bibehållas i 37, 45 och 63 §§ samma lag.

I fråga om de kommunala nämnderna eller styrelserna är läget annorlunda än när det gäller fullmäktige. Sammanträdena med dessa nämnder är icke offentliga, och den beredning eller det besluts fattande som där äger rum är i många avseenden helt utslagsgivande för fullmäktiges möjligheter att fatta beslut i ett ärende. Man synes därför böra kräva strängare jävsbestämmelser för ledamöter av kommunala nämnder och styrelser. Rent arbetsmässigt sett skulle en dylik skärpning i fråga om nämnder och styrelser inte behöva betyda någon belastning, då det här i motsats till fullmäktigeförsamlingarna finns tillgång till erforderligt antal suppleanter.

En utvidgning av nämndjävet till att i vart fall omfatta ställföreträdare- och förtroendejäv, såsom de angivits i 4 kap. 13 § 4. och 9. rättegångsbalken, skulle kunna förhindra de ur renlighetssynpunkt nu stötande förhållandena att en ledamot av t. ex. ett fastighetsbolag såsom nämndledamot deltar i behandlingen av en fastighetsaffär mellan kommunen och bolaget eller att en styrelseledamot i ett byggnads- eller tomtexploateringsföretag som ledamot i byggnadsnämnd, fastighetsnämnd, drätselkammare deltar i behandling av ärenden rörande tomt- och markköp mellan bolaget och kommun eller i fråga om planering och tillstånd av olika slag beträffande av bolaget ägda områden. Detta av den kommunala jävsbestämmelsen nu icke berörda förhållande synes icke heller i nämnvärd utsträckning av ledamoten själv ha uppfattats såsom en situation där i vart fall grannlagenhetsjävet bort tillgripas. De här ovan påtalade förhållandena måste anses lika stötande för rättskänslan som om en förmyndare i sin egenskap av ledamot av barnavårds- eller socialnämnd deltar i behandling av ett ärende rörande sin skyddsling.

Det är av utomordentlig vikt och betydelse att det anseende för rättrådighet och oväld, som vår kommunala självstyrelse av hävd åtnjuter, bevaras. Den nuvarande jävsbestämmelsens utformning synes vara sådan att risk finnes för att den ur medborgarnas synpunkt kan anses otillräcklig som en garanti mot missbruk.

Under hänvisning till vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en utredning av de för kommunala förtroendemän gällande jävsbestämmelserna.

Stockholm den 26 januari 1962

R. Bergh